

การแปลงทุนวัฒนธรรม :
หนังตะลุงสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง
Cultural Transformation: Shadow Puppetry for Coastal
Resource Conservation

พงศธร สัมแป็น^{1*}, พรพันธุ์ เขมคุณาศัย¹, ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์¹ และพรไทย ศิริสาธิตกิจ¹
Pongsaton Sompan^{1*}, Pornpan Khemakhunasai¹, Nathapong Chitniratna¹ and
Pornthai Sirisatidkit¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: kung084839@gmail.com

(Received: March 14, 2024; Revised: May 2, 2024; Accepted: May 5, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์วรรณกรรมหนังตะลุง สู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดีจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงหนังตะลุงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน จัดเวทีการแสดงถ่ายทอดไปยังชุมชนบางดีจังหวัดนครศรีธรรมราช และสร้างนวัตกรรมสู่สื่อสังคมออนไลน์ในช่องทาง Facebook Fanpage, YouTube, and TikTok กลุ่มผู้ปฏิบัติกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เป็นกลุ่มหนังตะลุง เยาวชนศิลปินเมืองคอน จำนวน 10 คน ผลวิจัยพบว่า การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงหนังตะลุงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน ใช้เค้าโครงเรื่องจากพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อหาสาระในด้านการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เรื่องเล่าและความเชื่อของคนรุ่นปู่ย่า ตายายในชุมชน แปลงเป็นวรรณศิลป์หนังตะลุงในรูปแบบ เนื้อหาสาระเรื่องมนต์รักษ้างูบางดี กลอนเกี่ยวจอก กลอนสุภาพ กลอนคำคอน และกลอนสามห้า และเป็นนวัตกรรมสู่สื่อสังคมออนไลน์ในช่องทาง Facebook Fanpage, YouTube, and TikTok เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนมีจิตตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

คำสำคัญ: การแปลงทุนวัฒนธรรม วรรณกรรมหนังตะลุง การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง

Abstract

This research study aimed to create shadow puppetry literary arts for coastal resource conservation in Bang Dee Community, Na Khon Si Thammarat Province. This research involves participatory action research (PAR), which is related to organizing workshops, creating shadow puppetry works by youth artists in Muang Khon, arranging performance stages to transform the arts in Bang Dee Community, Na Khon Si Thammarat, and fostering innovation in online social media platforms such as Facebook Fanpage, YouTube, and Tiktok. Ten shadow puppetry youth artists from Muang Khon took part in the participatory workshop. The research findings indicate that Maung Khon youth artists, through the creation of shadow puppetry, applied the concepts of dynamics and wisdom in coastal resource management of Bang Dee Community, Na Khon Si Thammarat Province. They focused on traditional small-scale fishing, the wisdom in coastal resource management, and the stories and beliefs of the grandparent generation in the community. Then, these ideas evolved into the literary arts of shadow puppetry, which included Bang Dee Love Stories, court poems, octameter poems, Khon traditional poems, and three-five-word poems. These are innovations launched via online social media, Facebook Fanpage, YouTube, and TikTok, and presented publicly to widely encourage people to conserve coastal resources.

Keywords: Cultural transformation, Shadow puppetry, Coastal resource conservation

บทนำ

ชุมชนบางดี ตำบลเสนา อำเภอสหัส จังหวัดนครราชสีมา เดิมชื่อว่าบ้านดอนภาษี เป็นชุมชนเก่าแก่ 200 กว่าปี เคยถูกบันทึกไว้ในเอกสารเกี่ยวกับสถานที่ที่ปรากฏในประชุมพงศาวดารการปกครองหัวเมือง (ซึ่งตั้งอยู่บริเวณปากน้ำท่าหมาก อยู่ในเขตลุ่มน้ำแคว ๆ สายน้ำไหลจากเทือกเขาหลวงทางทิศตะวันตกลงสู่ชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออก มีสายน้ำไหลผ่านทั้งทางทิศเหนือและทิศใต้ ทางทิศเหนือมีคลองท่าเขียว ไหลลงสู่คลองเทพาและไปเชื่อมกับคลองท่าหมาก ทางทิศใต้มีคลองท่าหนไหลเลียบบชายฝั่งด้านทิศตะวันออก ลงสู่คลองท่าหมาก น้ำจากลำคลองทั้ง 2 สายไหลมาบรรจบกันและลงสู่ทะเลที่ปากน้ำท่าหมาก ถัดจากเนินราบกลางชุมชนมาทางทิศตะวันออก คือป่าชายเลนซึ่งหนาแน่นไปด้วยต้นโกงกาง ต้นจาก ลำพู โพธิ์ทะเล ลักษณะทางนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติอุดมไปด้วยแร่ธาตุที่เหมาะสมแก่การดำรงอยู่ของสัตว์น้ำ เป็นพื้นที่น้ำกร่อย ชาวบ้านในชุมชนจึงมีอาชีพหลักในการทำประมงพื้นบ้าน ได้แก่ จับกุ้ง ทอดแห หยอย หาดหอย หาดปูดำ ปูเปี้ยว นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของพื้นที่ ซึ่งเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน มีป่าชายเลน ป่าพรุและพื้นที่ชายหาด ชุมชนบางดีจึงอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิด กุ้ง หอย ปู ปลา สัตว์น้ำพื้นถิ่น ปลาเหรา ปลาตกชิ่ง หอยสังข์ และปลาสาก [1]

ชาวบ้าน มีการสืบทอดอาชีพประมงพื้นบ้านมาด้วยกัน 3ชั่วอายุคน มีภูมิปัญญาที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ด้วยเครื่องมือประมงพื้นบ้านที่ประดิษฐ์สร้างขึ้นเอง ได้แก่ อวนลาก อวนล้อม อวนลอย อวนรุน เบ็ด เบ็ดราว แห ลอบ แล่นโพงพาง ตลอดจนภูมิปัญญาในวิธีการทำอาชีพประมงพื้นบ้าน และภูมิปัญญาที่เป็นส่วนเกี่ยวเนื่องกับการทำอาชีพประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง เรื่องเล่าและความเชื่ออีกด้วย ซึ่งภูมิปัญญาในวิธีการทำอาชีพประมง ได้แก่

ภูมิปัญญาการจับกุ้งโดยใช้มือเปล่าหรือการทำเหมืองกุ้ง การฟังเสียงปลา การจับปู มีวิธีการ 2 วิธี วิธีแรกเรียกว่า “หนวงปู” และการหาปูหรือหอยปู การหาหอยด้วยกะลามะพร้าว อีกทั้งภูมิปัญญาในเรื่องเล่าและความเชื่อของชุมชนบางดี จังหวัดนครราชสีมา ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงทั้งสิ้น ทั้งความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลชุมชน ทะเล และความเชื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งไปในตัว ได้แก่ 1) เรื่องเล่าเจ้านายบางดี ด้านความเชื่อของชุมชนแต่เดิมคนในบ้านบางดีเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาผู้คนในหมู่บ้านให้อยู่ดีกินดีรอดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ ช่วยลดบันดาลให้ประสบผลสำเร็จจากคำบนบานในสิ่งที่ตนปรารถนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) เรื่องเล่าดาปิล่า เป็นการผูกเรื่องกับการผูกกำทำโจ เมื่อชาวบ้านสร้างบ้านปูบ้านปลาแล้วจะฝากให้ดาปิล่าเป็นผู้ดูแลรักษา เชื่อว่าหากใครเข้าใกล้บ้านปูบ้านปลา (ซึ่ง) จะเจอดีกับดาปิล่า หากมีการลักลอบเอาปูปลาไปแล้ว ดาปิล่าจะตามไปถึงบ้าน เกิดปวดท้องขึ้นบ้างต่าง ๆ นานา 3) เรื่องเล่าแม่ม่ายลอยแพ คือปูดำไข่นอกกระดอง มีความเชื่อว่าหากชาวประมงออกไปหาปลาแล้วไปเจอปูดำไข่นอกกระดองแล้วนั้นจะต้องปล่อยไป เพราะว่าเชื่อว่าเป็นสิ่งอัปมงคล จะทำให้ขัดข้องไม่ได้ปลา หากพากลับบ้านไปจะมีแต่สิ่งไม่ดี ประการหนึ่งเป็นกุศโลบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

ทุนทางวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา มีการรวมกลุ่มของเยาวชนศิลปินเมืองคอน เพื่อขับเคลื่อนเข้าบริบทสังคมเป็นเวทีได้แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ จากครูสู่ศิษย์ จากพี่สู่น้อง ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง กลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอนเป็นกลุ่มศิลปินพื้นบ้าน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย หนึ่งตระกูล มโนราห์ เพลงบอก ร้องเรือ จึงเล็งเห็นว่ากลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน สามารถที่จะดึงศักยภาพของเยาวชนเพื่อเป็นการแปลงทุนทางวัฒนธรรม ที่พร้อมจะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์

ในการรวมกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอนนั้นคือการพัฒนาชุมชน และสังคม ส่งเสริมการพัฒนา ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสังคม ซึ่งสิ่งนี้เป็นประโยชน์สำคัญในการพัฒนาชุมชน ด้วยศิลปะการแสดงท้องถิ่นมีความพร้อมทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรบุคคล สามารถที่จะสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงท้องถิ่นหนึ่งตระกูล ในเรื่องภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งสามารถสร้างเป็นนวัตกรรมขึ้นใหม่ด้วยการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในรูปแบบนวัตกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ facebook Fanpage, YouTube, TikTok สิ่งเหล่านี้จะเป็นสื่อที่เข้าถึงชุมชนให้ตื่นรู้สำนึกตระหนัก และเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนได้อย่างรวดเร็วและทันสมัยเข้ากับสภาวะปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดีจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนบางดี ตำบลเสาเภา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และ กลุ่มปฏิบัติการกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม
 - 2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ได้แก่ ชาวประมง ในชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช
 - 2.2 กลุ่มปฏิบัติการกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม จำนวน 35 คน ได้แก่ กลุ่มเยาวชนศิลปินหนึ่งตระกูล 1 กลุ่ม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาพลวัตและภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ยังคงอาชีพประมงพื้นบ้านหรือใช้ทรัพยากรชายฝั่งในเขตชุมชนบางดีจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 รุ่น ได้แก่ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูกหลาน

สำหรับการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) โดยจะใช้ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยจะใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ทำการวิจัยมากที่สุด สำหรับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้วิจัยจะกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งเป็นแนวคำถามที่ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาแล้วว่าจะสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมที่สุด

การสังเกตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของคนในชุมชนและบริบทของชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ ให้มากที่สุด รวมทั้งการเข้าไปคลุกคลีและเรียนรู้สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการทำประมงพื้นบ้านและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง

ในชุมชน ตลอดจนการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น โดยในการสังเกตผู้วิจัยจะวางแนวทางการสังเกตไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตในประเด็นใดบ้าง และจะกำหนดประเด็นในการสังเกตไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ และในบางครั้งอาจจะใช้การสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตเพิ่มเติมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

3.2 การทบทวนข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะมีการทบทวนข้อมูล หากพบว่ามีข้อมูลสำคัญบางอย่างที่ไม่ชัดเจนหรือตกหล่น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในส่วนนั้นอีกครั้ง เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมให้เกิดความสมบูรณ์ การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสรรค์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน ดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นคัดเลือกภูมิปัญญาและเขียนบท 2.ขั้นฝึกหัดเยาวชนโดยครูศิลปิน 3.ขั้นการแสดงศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนและบันทึกวิดีโอ 4.ขั้นเผยแพร่แบบออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ แบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ คือ

1. พลวัตและภูมิปัญญาการจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ในการนี้ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า ด้านข้อมูล และด้านวิธีการ กล่าวคือ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย จากนั้นจึงพิจารณาว่าข้อค้นพบที่ได้มีความสอดคล้องกันหรือไม่ และใช้วิธีการคืนข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อมูล เนื้อหา ร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้วิจัย เพื่อให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษานั้นถูกต้อง ตรงกัน และเข้าใจร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย

2. การสร้างสรรค์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการตรวจสอบเนื้อหา บทประพันธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และครูศิลปินร่วมกัน เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องและบทประพันธ์ที่ตรงกับเนื้อหา อีกทั้งยังมีการตรวจสอบวิดีโอในระหว่างบันทึกการแสดง และหลังการแสดง ก่อนนำไปเผยแพร่ในสื่อออนไลน์อีก

สรุปผล

- 1.การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน จากภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน จากภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบการแสดงหนึ่งตระกูล ด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นคัดเลือกภูมิปัญญาและเขียนบท ขั้นฝึกหัดเยาวชนโดยครูศิลปิน ขั้นการแสดงศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนและบันทึกวิดีโอ และขั้นเผยแพร่แบบออนไลน์

ด้านกลุ่มปฏิบัติการกิจกรรมผู้วิจัยมองเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน สามารถที่จะดึงศักยภาพของเยาวชน เพื่อเป็นการแปลงทุนทางวัฒนธรรม ที่พร้อมจะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอนนั้นคือการพัฒนาชุมชน และสังคม ส่งเสริมการพัฒนา ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม

สู่เศรษฐกิจสังคม ซึ่งสิ่งนี้เป็นประโยชน์สำคัญในการพัฒนาชุมชน ด้วยศิลปะการแสดงท้องถิ่น มีความพร้อมทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรบุคคล สามารถที่จะสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงท้องถิ่น แขนงหนึ่งตระกูล ในเรื่องภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งสามารถสร้างเป็นนวัตกรรมขึ้นใหม่ด้วยการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในรูปแบบนวัตกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Fanpage, YouTube, TikTok สิ่งเหล่านี้จะเป็นสื่อที่เข้าถึงชุมชนให้ตื่นรู้สำนึกตระหนัก และเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนได้อย่างรวดเร็วและทันสมัยเข้ากับสภาวะปัจจุบัน คณะผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมเวที “ทอก รำ ชับ ร้อง” จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอนเพื่อเป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน จากภูมิปัญญาการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการดำเนินการวิจัยดังนี้

การสร้างสรรค่นวัตกรรมศิลปะการแสดงหนึ่งตระกูล

การสร้างสรรค่นวัตกรรมศิลปะการแสดงหนึ่งตระกูล 1 เรื่อง 10 ตอน ชื่อเรื่องว่า มนต์รักขัติ ได้แก่อนความหลังแห่งบางดี เรือนโถมงาม อันธพาล สุขขอ ครอบครัวใหม่ ภาวะผู้นำ อำนาจมืด พระอาจารย์ ผู้นำคนใหม่ และคืนสุขให้บางดี โดยมีเนื้อหาวิถีชาวประมงพื้นบ้าน และอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผสมกับศิลปะการแสดงหนึ่งโดยใช้เนื้อหาและบทกลอนเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง คณะวิทยากรประกอบด้วย นายวิเชียร เกื้อมา นายปรินทร์ รัตนบุรี นายธนวิทย์ ศิริพงศ์ประพันธ์ นายมัชฌม จันทร์ภักดี และนายณัฐพงศ์ ชุมพงค์

การสร้างสรรค่นวัตกรรมศิลปะการแสดงบทหนึ่งตระกูล

การสร้างสรรค่นวัตกรรมศิลปะการแสดงบทหนึ่งตระกูลเรื่อง มนต์รักขัติบางดี โดยครูวิเชียร เกื้อมา ผู้เขียนจำนวน 10 ตอน โดยยึดเอาเนื้อหาจากพลวัตและภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแนวทางในการเขียนเป็นเรื่องนิยายขึ้นมา นิยายหนึ่งตระกูล เรื่องมนต์รักขัติบางดี มีจำนวน 10 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 ความหลังแห่งบางดี

ตอนที่ 1 กล่าวถึงบ้านบางดี มีครอบครัวของตาชวนพอม่าย มีลูกชายชื่อว่านายจักร อายุ 30 ปี ยังไม่มีครอบครัว และเพื่อนบ้าน นายเท่ง กับ นายนุ้ย อาชีพของครอบครัวตาชวน ทำการประมงเป็นหลัก ใช้เครื่องมือทำการประมงแบบพื้นบ้าน มุ่งทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว มากกว่าทำเพื่อค้าขาย มีเนื้อหาเล่าถึงภูมิปัญญาของคนรุ่นปู่ย่า ตายาย ในการทำประมงพื้นบ้าน ดังบทต่อไปนี้

ตาชวนลง บันได ไปจากบ้าน	จักรเริ่มงาน ทนที พร้อมพี่สอง
วันนี้ น้ำ แห้งขอด เกือบหมดคลอง	พายเรือล่อง เห็นรู บูต้อยยัง
เตรียมเหล็กขอ แยกหาปู ในรูกว้าง	ป่าโกงกาง ริมคลอง สองฟากฝั่ง
นั่งบนโคลน กำแล้วขัด รมั้ดระวัง	โคลนปิดบัง หนทางที่ กุ้งหนีไป
พอน้ำขึ้น ใช้มือคลำ หย่าหากุ้ง	นั่งคลำฟุ้ง โกงกุ้งแทง เลือดแดงไหล
แย่งปูดำ คลำหากุ้ง ยุ่งกันไป	ตั้งไว้ใน ริมฝั่ง คลองบางดี

จากบทพบภูมิปัญญาการจับกุ้งด้วยมือเปล่า การขอบปู และหาปูดำ ของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) ตอนที่ 2 เรือนโฉมงาม

ตอนที่ 2 กล่าวถึงบ้านยายจันทร์หญิงม่าย ยายจันทร์มีลูกสาวอยู่ 1 คน อายุ 27 ปี มีชื่อว่าโฉม มีพี่เลี้ยง 2 คน ชื่อสมทรง กับสามมีชื่อนายดิก โฉมเธอเป็นคนสวยประจำหมู่บ้าน เธอเป็นคนขยันทำงานทุกอย่างเพื่อเลี้ยงดูแม่ การประมงเธอทำได้หมดไม่แพ้ผู้ชาย มีเนื้อหาภูมิปัญญาการหาหอยด้วยกะลา การทงเบ็ด การรวบเบ็ด การยกยอ ดังบทต่อไปนี้

แม่ไปเล ถือกะลา ขุดหาหอย	ยามบ่ายคล้อย โฉมเจ้า เติริ้มข้าวของ
พายเรือน้อย ลอยล้า ตามริมคลอง	น้ำเอ่อนอง ล้นตลิ่ง เป็นสิ่งดี
ดิกถือเบ็ด เต็ดเหยื่อ เผื่อไว้เสร็จ	ไล่เดือนเด็ด เอาเบ็ดเกี่ยว เหนียวพ้อถี
ทั้งแม่ลูกเหนียว เกียวเบ็ด เสร็จพอดี	เหงื่อไหลพลี วางเบ็ดราว ตามยวาลคลอง
วาดหัวเรือ เลี้ยวขวา เข้าหาฝั่ง	โฉมร้อยซัง พร้อมพื้สาว หีบข้าวของ
ขึ้นตลิ่ง งามขึ้น ยืนริมคลอง	โฉมนางน้อง ช่วยกัน ไล่คันยอ
วางยอลง เหยื่อลูกปลา มาโยนใส่	ยืนรอไป ให้กุ้งปลา มากินหนอง
แล้วรีบยก เมื่อกุ้งปลา มาเข้ายอ	หนังเล่าต่อ ฉากที่สาม เชิญท่านติดตามชม

3) ตอนที่ 3 อันธพาล

ตอนที่ 3 กล่าวถึงชุมชนบ้านบางดีอีกครอบครัวหนึ่งคือครอบครัวของลุงคำ มีลูกชายชื่อนายเวทย์ เป็นนักเลงหัวไม้ การงานไม่ชอบทำเหมือนชาวบ้านอื่นเขา สุรา นารี พาสี กีฬาบัตร อบายมุข 4 เป็นสิ่งที่นายเวทย์ถนัดมาก แถมมีการลักเล็กขโมยน้อยเข้าไปด้วย สร้างความปวดหัวให้ลุงคำ ผู้เป็นพ่อไม่น้อย มีเนื้อหาอบรมสั่งสอนลูกชายที่มีนิสัยอันธพาล ดังบทต่อไปนี้

น้ำค้ำตก ยกตาคำ พุดนำเหตุ	เวทย์เหอเวทย์ พ่อสุดซำ แสนกำสรวล
มึงกินเหล้า เคล้านารี ดีสำนวน	ชาวบ้านล้วน ชิงชิง ไม่ใครยอมสังคม
การพนัน ทุกประเภท เวทย์มึงชอบ	มึงประกอบ แต่กรรมเลว เหลวติดหล่ม
มีเพียงเพื่อน ชั่วช้า มาชื่นชม	พากันจม หัวอบาย ไรค่าคน
คำโบราณ คบพาลพา ไปหาผิด	คบบัณฑิต มิตรจะพา ไปหาผล
จะชั่วดี สูงหรือต่ำ เพราะทำตน	เกิดเป็นคน ไม่เตือนใจ ใครจะเตือน

4) ตอนที่ 4 สู่ขอ

ตอนที่ 4 ณ บ้านยายจันทร์วันนี้เป็นวันดี ตาชวนพร้อมด้วยนายบุญนายเพ่งเดินทางมายังบ้านของยายจันทร์ เพื่อมาพูดจาทาบทาม สู่ขอลูกสาวยายจันทร์ คือโฉมให้กับบุตรชายของท่าน คือ นายจักร สรุปว่า การแต่งงานของหนุ่มสาวก็สำเร็จเป็นที่เรียบร้อย ทั้งสองอาศัยอยู่บ้านของยายจันทร์ระยะหนึ่ง หลังจากนั้น ก็แยกครัวไปอยู่ต่างหากตามประเพณีและวัฒนธรรม ทั้งสองครองรักครองเรือนกันอย่างมีความสุขประกอบสัมมาอาชีพทำการประมงเลี้ยงชีพ เหมือนอย่างบรรพบุรุษ มีภูมิปัญญาที่ปรากฏในเรื่องเครื่องมือทำประมง การทำมาหากิน แก่งส้ม ดังบทต่อไปนี้

ตาชวนนั่ง ไกลกัน จันท์เจ้าบ้าน	ทำตาหวาน ส่งยิ้มให้ แต่ไม่แหลง
ยายเลยถาม ธุระไหร ไซ้หน้าแดง	ตาเลยแกล้ง แหลงเฉไฉ ไปออกเล
ลูกเรือร้าย หวางนี้ มิมังไม่	อยากซื้อให้ ลูกสักลำ มันอ้ทำเรือเข
ทำเรือแจว เอาไว้หา ปลาในเล	เอาไว้เข ตอนค้าค่า พอได้กำแคมเรือ
หาปลาโคบ หัวแดง แก่งส้มข้าม	แผนงามงาม เท่ามือฉันท ชาติมันเหลือ
หรือผ่าหลัง ควกัใส่ ไว้ใส่เกลือ	ที่หอยเหลือ แก่งส้มสด กดขี้ลึง

5) ตอนที่ 5 ครอบครัวใหม่

ตอนที่ 5 เล่าถึง ๑๗ ปีผ่านพ้นไป กล่าวมาถึงบ้านของจักรและโถม อายุย่างเข้าสู่วัยกลางคน พ่อของจักรและแม่ของโถม ก็ได้ตายจากไปเสียแล้ว เขาทั้งสองอยู่กินกันจนกระทั่งว่า มีบุตรด้วยกัน ๑ คน เป็นผู้หญิงชื่อว่า สาวีตรี อายุ ๑๖ ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้น ม.๖ ครอบครัวนายจักร ก็ยังคงประกอบอาชีพประมงเช่นเดียวกับสมัยของพ่อแม่ มีการพัฒนาปรับปรุงทั้งเครื่องมือวิธีการหา ตลอดจนถึงความเชื่อและความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเข้ามาบ้างเล็กน้อย พบภูมิปัญญาที่ปรากฏเรื่องแม่ม้ายลอยแพ หรือปูไข่นอกกระดอง ดังบทต่อไปนี้

เมื่อพูดจา เข้าใจ ในทุกสิ่ง	โถมแม่หญิง เข้าครัว แกงคั่วหอย
ต้มปลาหู ตัวอวบอ้วน จากอวนลอย	ที่แสนหอย ต้มยำปู ไข่อูอยู่ใน
หากตัวไหน ไข่นอก บอกเอาไว้	ใครจับได้ พาเข้าบ้าน ร้าคาญใหญ่
ถือเป็นสิ่ง อับมงคล ผลทางใจ	ทำสิ่งใด ความก้าวหน้า ไม่มาเลย
กุศโลบาย ใช้ความเชื่อ เนือความคิด	บอกญาติมิตร ฉลาดจริง หญิงชายเหย
ปูจะได้ ขยายพันธุ์ นั้นแน่เลย	ขอเปิดเผย ถึงสถาน การประชุม

6) ตอนที่ 6 ภาวะผู้นำ

ตอนที่ 6 กล่าวถึงห้องประชุมของโรงเรียนบ้านบางดี ได้มีการประชุมประจำเดือน ประธานชุมชน คือคุณสมพงศ์ ให้การต้อนรับต่อทุกคนบัดนี้ได้เวลาที่จะเปิดทำการประชุมแล้ว แต่ปรากฏว่า ทางด้านประมงจังหวัดได้แจ้งด่วนมาว่าวิทยากรที่จัดไว้ไม่สามารถเดินทางมาร่วมประชุมได้ เนื่องจากว่าประสบอุบัติเหตุระหว่างการเดินทาง จึงขอเลื่อนการประชุมออกไปก่อน แต่สาวีตรีลูกสาวของจักรใช้จังหวะนี้ได้ให้ความรู้พื้นฐานแก่ชาวบ้านเพื่อไม่เป็นการเสียเวลา นับว่าเป็นการแก้ไขสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ดังบทที่ว่า

จักรภูมิใจ งานนี้ ตรีลูกสาว	ชื่อของเจ้า ดังก้อง ท้องเลหลวง
ลมพัด ชื่อขึ้นฝั่ง ดังทะเลวง	ลมบกพ่วง พาชื่อเร่ ล่องเลไกล
สาวีตรี คริสถาน บ้านบางดี	เป็นศักดิ์ศรี เด็กเงินววย เด็กฝ่ายใหม่
เวลานี้ ชื่อเสียง เธอเกรียงไกร	เป็นขวัญใจ ชุมชน คนบางดี
โบราณว่า ถ้าศิษย์ดี ครูมีหน้า	เป็นบิดา มีลูกเด่น เป็นศักดิ์ศรี
จักรเดินยิ้ม ตามหลังเจ้า สาวีตรี	จะกล่าวมาที่ ผู้ทำลาย ฝ่ายชุมชน

7) ตอนที่ 7 อำนาจมืด

ตอนที่ 7 กล่าวมาถึงบ้านต้นเหียง บ้านเสียวิชัย เจ้าแกใหญ่แห่งบ้านต้นเหียง บุคคลผู้นี้เป็นผู้มีส่วนในการ ทำลายระบบนิเวศของบ้านบางดี วันเวลาผ่านไปวิถีชีวิตของพี่น้องประชาชนในชุมชนบ้านบางดี ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามยุคสมัยความเจริญของบ้านเมือง ยุคเมื่อก่อนการจับสัตว์น้ำทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปู ปลา กุ้งหอย ทั้งน้ำจืดน้ำเค็มก็ทำกันเพื่อเลี้ยงครอบครัวเสียส่วนใหญ่ เครื่องมือที่ใช้ประกอบอาชีพ ก็ผลิตขึ้นมาใช้กันเองในครอบครัว แต่เมื่อวันเวลาล่วงเลยไป ทุกอย่างก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีการจับสัตว์น้ำเพื่อการค้าขายเครื่องมือที่ใช้ก็เริ่มผลิตเพื่อจำหน่ายผู้อื่นด้วย มีหน้าซำยังผลิต เครื่องมือใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้เพิ่มขึ้นอีกไม่ว่าจะเป็นอวนสำหรับหาปลาชนิดต่าง ๆ ในทะเลหรือเครื่องมือสำหรับจับสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นที่เห็นได้ชัดก็คือเกิดมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำบริเวณป่าโกงกางชายเลน ทั้งใกล้แม่น้ำและทะเลนับเป็นการทำลายธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์มาแต่เดิม ป่าโกงกางริมแม่น้ำลำคลองก็เริ่มถูกทำลายทิ้งเพื่อทำบ่อเลี้ยงกุ้งหรือแม้แต่บ่อการัง ซึ่งเป็นบ้านที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำต่าง ๆ หลายประเภทในทะเล ก็ถูกทำลายลงเนื่องจาก

ผู้ประกอบอาชีพประมง ได้มีการนำอวนชนิดต่าง ๆ เข้ามาใช้ ดังบทต่อไปนี้

พอดตกึก น้ำค้างตก ยกวิชัย

เถ้าแกใหญ่ ถิ่นสถาน บ้านต้นเหียง

ธุรกิจ มากเพลิน เกินพอเพียง

มีการเลี้ยง กุ้งกลา หากำไร

ป่าโกงกาง ริมคลอง สองฝั่งปาก

ป่าต้นจาก ริมท่า ชลาไหล

ถูกวานซื้อ เอามาไว้ ได้สนใจ

เพื่อการใหญ่ ทำบ่อกุ้ง มุ่งดักดวง

มีเรือยนต์ เรือหางยาว รวาทำล้า

เพื่อใช้น้ำ อวนไปวาง กลางเลหลวง

อุปกรณ์ เปิดร้านขาย สบายทรง

ทะเลหลวง นั่นคือแหล่ง แห่งกำไร

บ้านต้นเหียง มีเพียงข้า ผู้ค้าขาย

8) ตอนที่ 8 พระอาจารย์

ตอนที่ 8 กล่าวมาถึงวัดขรัวช่วย ซึ่งเป็นแหล่งรวมใจของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีตาลงช่วง เป็นเจ้าอาวาส วันนี่นายตรี นายบุญ นายเท่ง เข้ามากราบนมัสการเพื่อถามถึงความเชื่อของคนบางดี ในอดีต ดังบทต่อไปนี้

คนแก่คนเฒ่าเขาเคยเล่ามานาน

สอนลูกหลานในทางด้านจิตใจ

ความเชื่อที่หนึ่งถ้าพูดถึงเรื่องนี้

เจ้านายบางดีเป็นจางวางใหญ่

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทางด้านจิตใจ

รักษาปกป้องช่วยคุ้มครองผู้คน

ช่วยบันดาลให้การงานสมหวัง

ไม่พลาดไม่พลั้งได้ประสบพบผล

ผู้ที่สมหวังหรือผู้ที่นั่งบน

ต้องกราบเซ่นไหว้เมื่อยามได้สนใจ

พวกของเซ่นไหว้มีผลไม้รูปเทียน

โกผู้หมูมัดข้าวสวยจัดชามใหญ่

ความเชื่อที่สองเจ้าฟงลองต่อไป

ผีตาปีลาร่างใหญ่ดำตาแดง

ผมหยิกอยู่เป็นพวกผีเร่ร่อน

หมอผีเมื่อก่อนเขาเลี้ยงไว้หลายแห่ง

อยู่ตามโป๊ะปลาถูกหน่วยตาสีแดง

ช่วยเฝ้ารักษาโป๊ะปลาทั่วไป

พวกขโมยปลาแกตามมาถึงบ้าน

จะเกิดอาการปวดท้องร้องใหญ่

แต่ว่าตอนนี้ปลามีหายไป

หมอผีซื้อเหลียงจับเหียงลงเล

ความเชื่อที่สามเล่าตามกระแส

แม่ม่ายลอยแพปูดำใจใจแขว

ไชน่อกกระตองจับในคลองหรือเล

ใครพาเข้าบ้านไม่เป็นการมงคล

ทำมาหากินทรัพย์สินอัปสับ

ชีวิตตกอับย่อยยับเสียผล

คนคิดแต่งเรื่องปราชญ์เปรี๊ยะบายล

ใช้กลอุบายเพื่อขยายพันธุ์ปู

ความเชื่อที่สี่เรื่องนี้หอยเหลือ

แม่ม่ายนางเรือไม่รู้เชื่อไม่หนู

เรือแจวเรือพายเขาสร้างไว้หาปู

หาปลากุ้งหอยลำใหญ่บ่อยจำเป็น

เรือมาดส่วนมากทำจากไม้เคียน

ตะเคียนต้นใหญ่ลูกไม่เคยเห็น

ไม้เคียนทั้งลำเป็นเงาตัวสวายเด่น

มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่สถิตภายใน

รุกขเทวารักษาปกป้อง

ท่านช่วยคุ้มครองยามเรือล่องเลใหญ่

แม่ม่ายนางเรือเขาเรียกแม่เพื่อใคร

เพราะไม้เคียนใหญ่มีเจ้าแม่ตะเคียน ฯ

9) ตอนที่ 9 ผู้นำคนใหม่

ตอนที่ 9 กล่าวมาถึงบ้านของประธานชุมชนนายสมพงศ์ สาวตรีดีดลสินใจรับอาสาเป็นผู้นำชุมชน เพื่อรณรงค์ให้ชาวบ้านบางดีอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง ดังบทต่อไปนี้

สาวตรี หนูเจ้า สาวรุ่นใหม่
 หวังฟื้นฟูในทุกด้าน บ้านบางดี
 กลับไปบ้าน บอกพ่อ ให้พอรู้
 กิจกรรมแรก จัดตั้งกลุ่ม หนุ่มหญิงชาย
 ใช้เวลา เพียงห้าวัน พลันเสร็จสรรพ
 ที่ทองเที่ยว พักผ่อน และหย่อนใจ
 ปลุกโก่งกาง ข้างคลอง ทั้งสองฝั่ง
 ปลุกป่าเสร็จ ชวนชาวบ้าน ย่านวารี
 นำไม้ไผ่ ทางมะพร้าว เข้ามาสาน
 พวกปูปลา อาศัย วางไข่ปลา
 สองเดือนผ่าน งานสำเร็จ เสร็จไปสาม
 คลองทะเล เริ่มมีปลา นานาพันธุ์

ความตั้งใจ เกินร้อย ไม่ถอยหนี
 ให้เหมือนที่ ยุคปู่ย่า และตายาย
 ว่าตัวหนู จะเริ่มทำ ตามมุ่งหมาย
 เพื่อนมากมาย ร่วมด้วย ช่วยกันไป
 ริมหาดกลับ สวยงาม อร่ามใส
 กิจกรรมใหม่ เริ่มปลูกป่า ริมวารี
 รวมกำลัง ช่วยกัน ไม่ผันหนี
 กิจกรรมนี้ ช่วยกันทำ สร้างหน้าปลา
 ทำเป็นบ้าน รูปกระโจม คลื่นโถมหา
 เริ่มมีมาก มากมาย ขยายพันธุ์
 เหลืองงาม อยู่เพียงสอง ต้องสร้างสรรค์
 เล่นให้ทัน ฉากสุดท้าย ท่านได้ชม

10) ตอนที่ 10 คื่นสุขให้บางดี

ตอนที่ 10 ณ ศาลาริมทะเล วันเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว สาวตรีและพี่น้องชาวบ้าน ได้ร่วมกันทำกิจกรรมการฟื้นฟูธรรมชาติของชุมชนบางดี ตามที่ได้กำหนดเอาไว้และได้ดำเนินการเสร็จสิ้นทุกเรื่องตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบริเวณชายหาดริมทะเล การสร้างกระโจมบ้านที่อยู่อาศัยของปลาและสัตว์น้ำนานาชนิด รวมถึงกิจกรรมการปลูกป่าโกงกางบริเวณริมฝั่งคลองก็เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ธรรมชาติเริ่มกลับเข้าสู่สภาพเดิม สมัยปู่ตายายสังเกตเห็นได้จากปริมาณปลาและสัตว์น้ำต่าง ๆ เริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแม่น้ำลำคลองก็เริ่มมีกุ้ง หอย ปู ปลา สร้างความพึงพอใจให้กับพี่น้องชาวบ้านบางดีทุกคนและที่สำคัญได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์กติกาในการจับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ควบคุมการประกอบอาชีพอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ห้ามจับปลาในฤดูที่ปลาวางไข่ ห้ามทำการประมงในวันพระ ห้ามจับปูไข่นอกกระดอง ห้ามนำแหและอวนตาถี่มาใช้ และในวันนี้ชาวบ้านจำนวนไม่น้อย ได้มาร่วมกันที่บริเวณศาลาริมทะเล เพื่อร่วมทำกิจกรรมที่สำคัญ คือกิจกรรมบวชเล ลอยแพ ดังต่อไปนี้

เมื่อบนฝั่ง พิธีการ นั้นเสร็จสรรพ
 พวกผู้ชาย หลายคน ขนลงไป
 แสนโซคติ วันนี้ ทะเลเรียบ
 สาวตรี นั่งมาด้วย ช่วยจับโถม
 เป็นเครื่องหมาย ไว้บอก คนออกหา
 สัญลักษณ์ รู้กันดี ตรงนี้เป็น
 เมื่อถึงที่ ยกเอาซั้ง ตั้งได้น้ำ
 หลังสิ้นทราย สายน้ำลึก ผนึกกัน
 เมื่อวางเสร็จ กลับเข้าฝั่ง ยังตลิ่ง
 กุ้งปูปลา น้อยใหญ่ ในวารี
 มาวางไข่ ที่ในซั้ง ตั้งไว้มัน
 ไม่ถึงปี มีปูปลา มากมาย
 บ้านบางดี กลับฟื้นฟู ปูกุ้งหอย
 จากเลร้าง กลับมีปลา มาสมควร

ช่วยกันจับ ห้ามซั้ง ลงไปตั้งเรือใหญ่
 เรือลำใหญ่ บรรทุกได้ หลายกระโจม
 ลมเลเหี้ยบ นั่งสบาย คลื่นไม่โถม
 นำทุ่นโพง ผูกหมาย ไว้ด้วยเอ็น
 พวกปูปลา พาเรือล่อง ได้มองเห็น
 ฝั่งตลิ่ง เขตห้ามล่า จับปลากัน
 ดูสวยงาม วางเป็นแนว แถวหลังสัน
 ยึดให้มัน ดอกเสาส่ง ลงในดิน
 ความเป็นจริง เริ่มจะมา พวกอาสิน
 มาอยู่กิน อาศัยซั้ง อย่างสบาย
 ขยายพันธุ์ ลูกหลาน การสืบสาย
 เพิ่มขยาย ปริมาณ ด้านจำนวน
 กลับย้อนรอย ยุคตายาย ไม่ผันผวน
 หนึ่งเชิฐชวน ช่วยรักษา ทรัพยากร

การจัดกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งกิจกรรมบวชเลอยแพ สะเดาะเคราะห์ กิจกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทำให้เริ่มมีทรัพยากรกลับมาอีกครั้ง ระยะเวลาที่ผ่านมาเริ่มมีพันธุ์ปลาที่สูญหายไปแล้วจากชุมชนเริ่มกลับมา ปลาเหลา ปลาเก็ดขี้ลิง ปลาทุ ขาวประมงหันกลับมาประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านอีกครั้งเมื่อทรัพยากรในชุมชนเริ่มอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านเริ่มให้ความสำคัญกับทรัพยากรชายฝั่ง อาชีพ วิถีชีวิตของชุมชน มีการร่วมมือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นกับชุมชน ที่สามารถสร้างการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง จากการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเห็นได้ชัด บทหนึ่งตะลุง เรื่องมนตร์รักษางูยติ ยังสอดแทรกวิถีชีวิต ภูมิปัญญาคนใต้ไว้อย่างมากมาย มีการประพันธ์ในรูปแบบของ กลอนเกี้ยวจ้อ กลอนสุภาพ กลอนคำคอน และกลอนสามห้า ดังบทต่อไปนี้

กลอนเกี้ยวจ้อ

ก่อนจะเริ่ม เรื่องราว เล่าให้ฟัง
จุดประสงค์ การเล่นหนัง ในครั้งนี้
เยาวชน คนอยากรู้ ผู้วิจัย
เพื่อสร้างสรรค์ สังคมใหม่ จึงได้นำ
ศิลปิน เยาวชน คนมีทุน
ปฏิสนธิจาก หมู่บ้าน สถานที่
เปลี่ยนชื่อใหม่ เป็นบางดี มีตำนาน
ติดตำบาล ชื่อเสาเภา เขาเสนอ
คลองท่าหน คลองเทพา สองวารี
คลองบางดี มีปากน้ำ สวยงามมาก
มีป่าไม้ โกงกาง สองข้างคลอง
ทรัพยากรในดิน สินในน้ำ ล้นหลามเหลือ
แสนสมบูรณ์ พูนสุข ไม่ทุกซี้ใจ
พอถึงยุค ของพ่อแม่ เกิดแปรผัน
แถมเครื่องมือ ก็คิดหา มากมาย
มีอวนรุน อวนลาก ห่างจากฝั่ง
เกิดบ่อกุ้ง ป่าโกงกาง ถูกถางลง
ผลสุดท้าย กลายให้เห็น เป็นเลร้าง
รุนลูกหลาน แสนปวดร้าว ชาวตังเก
เริ่มฟื้นฟู ทะเลคลอง สองฟากฝั่ง
สร้างกฎเกณฑ์ การจับปลา มากันทาง

สวัสดีพี่และน้อง ที่มานั่งมองหนัง
ขอย้อนหลัง เล่าทุกคน ที่สนใจ
บอกน้องพี่ทุกท่าน เพื่อเกิดการสงสัย
เห็นค่าใน วัฒนธรรม นำเป็นทุน
เอากิจกรรม ทอก รำร้อง ขับร้องหนุน
ทางวัฒนธรรม คำจูน หนุนโครงการ
เดิมชื่อบ้าน ตอนภาษี มีหลักฐาน
เก่าแก่กาล ไม่น้อย รวบรวมร้อยกว่าปี
แขวงอำเภอลือชลดอน นครศรีฯ
รวมเป็นคลองชื่อบางดี มีปากคลอง
ชื่อปากน้ำบางหมาก เกิดมาจาก แม่น้ำสอง
เป็นบ้านของ หอยปูปลา มาแต่ไร
มากเหลือเฟือ จับกินใช้ ไม่หวั่นไหว
มีอยู่ใน ร่นปู่ย่า และตายาย
ซื้อขายกัน หอยปูปลา เริ่มมีการค้าขาย
เริ่มทำลาย ธรรมชาติ อนาคต
ปะการัง ถูกทำลาย สลายผง
ที่แสนเศร้า น้ำเน่าส่ง ลงทะเล
อีกสองฝั่ง คลองก็หมด ลดเสน่ห์
คิดบวชเล และปลูกหา ป่าโกงกาง
ทำเป็นซั้ง หนาล่อปลา มาตั้งขวาง
เป็นแนวทาง ปฏิบัติ มาถึงปัจจุบัน

กลอนสุภาพ หรือ กลอนแปด

ในฉากแรก ยกตาชวน พบมุลมิตร
มีลูกชาย ชื่อนายจักร พอรักจึ่ง
สามสิบปี นี้เข้าแล้ว ลูกแก้วพอ

เมียคู่ชีวิต ตายจาก ฝากความหลัง
แต่เจ้ายัง ไม่มีคู่ อยู่ขึ้นเขย
ไม่สักหน่อ ไว้ทำพันธุ์ มันเศร้าเหว

เด็กสาวสาว บ้านบางดี มีมากมาย
อยากอุ้มหลาน ก่อนกุดตาย ให้ชื่นใจ
หญิงกะได้ ชายกะดี ให้มีมา

อ้ายจักรเหย พ่อกะแก่ ชะแรชรา
อุ้มไปไหน เผื่อใครเห็น เป็นอิจฉา
กู่จะพา ไปร้านเหล้า ทุกเช้าเย็น

เราเป็นหญิง จริ่งนะสาว เจ้าลำบาก
โฉมเป็นสาว ขาวหมด สดซิงซิง
ใครมาจีบ ถ้ารักรัก มักเสียหยา
มีผัวผิด คิดจนตาย ให้นุ้ยกลัว

คนส่วนมาก จับตาแล แต่ผู้หญิง
เจ้าเป็นหญิง ต้องรักษาวล สงวนตัว
แลให้ตี เรื่องผู้ชาย ก่อนเอาไว้เป็นผัว
ต้องวางตัว ให้สมหญิง ด้วยจริงจัง

กลอนสามห้า

การแต่งตัว ให้นุ่นหัวจําหมาย
เสื้อคอกว้าง ให้นุ่นนางระวัง
เย็บผ้ากลางคืน เจ้าอย่าฝันเรื่องนี้
นุ่งผ้าปล่อยชาย มันไม่นาชม
จางถ้ายหม้อไห นํ้าโยหนูล้าง
หม้อข้าวผมตัด โคมขัดให้แว่ว
เรื่องของนํ้าใช้ อย่าให้ชาบ้าน
จําเถิดนุ่นหัว เรื่องการครัวไฟ
เคยกึ่งเคยปลา ปิดฝาโคมเหย
อย่าทำตัวเจ้า เป็นสาวราตรี
ข่มขืนกานดา ปล่อยมาหัวรุ่ง
โหมขายมาชวน นื้อนวลอย่าไป

แม่สอนไว้ เธอไม่ผิดหวัง
เสื้อคอตก เปิดอกเห็นนม
กลางคืนคนตี ลูกอย่าได้หวั้ม
ริมผ้านุ่งตก เห็นนกเค้าแมว
ทิ้งวางไว้เสีย หมาเลียเกลี้ยงแมว
ถ้าหมอลูกดำ แม่แสนเข้าใจ
ตัดการตักไว้ พอได้สื้ไห
บุกไหเคยปลา ปิดฝาให้ตี
ปล่อยเคยทิ้งไว้ แม่ให้บดสี
เสียทีชายชั่ว พาตัวลูกไป
แม่แสนจะยุ่ง เมื่อโคมพุงใหญ่
ไวใจไม่ได้ เสียหายสูญเปล่า

กลอนคำคอน

คนแก่คนเฒ่า เขาเคยเล่ามานาน
ความเชื่อที่หนึ่ง ถ้าพูดถึงเรื่องนี้
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในทางด้านจิตใจ
ช่วยบันดาล ให้การงานสมหวัง
ผู้ที่สมหวัง หรือผู้ที่นั่งบน
พวกของเช่นไห้ว มีผลไม่รูปเขียน
ความเชื่อที่สอง เจ้าฟังลองต่อไป
ผมหยิกอยู่ เป็นพวกผีเร่ร่อน
อยู่ตามโป๊ะปลา ลูกหน่วยตาสีแดง
พวกขโมยปลา แกตามมาถึงบ้าน
แต่ว่าตอนนี้ ปีลาผีหายไป

สอนลูกหลาน ในทางด้านจิตใจ
เจ้านายบางดี เป็นจางอรางใหญ่
รักษาปกป้อง ช่วยคุ้มครองผู้คน
ไม่พลาดไม่พลั้ง ได้ประสบพบผล
ต้องกราบเช่นไหว้ เมื่อยามได้สนใจ
โกผู้หมูผัด ข้าวสวยจัดขามใหญ่
ผีตาปีลา ร่างใหญ่ดำตาแดง
หมอมผีเมื่อก่อน เขาเลี้ยงไว้หลายแห่ง
ช่วยแผ้วรักษา โปะปลาทั่วไป
จะเกิดอาการ ปวดท้องร้องใหญ่
หมอมผีชื่อเหลียง จับเหวี่ยงลงเล

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังประเด็นต่อไปนี้ ต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคพึ่งเสียงปลา ยุครู้แนวปะการัง และยุคทำซั้งบวชล ทั้งสามยุคมีการสืบทอดและพัฒนาสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ 1) ยุคพึ่งเสียงปลา (ประมาณก่อน พ.ศ.2485) ใช้เครื่องมือประมงที่ทำขึ้นเองในครัวเรือน ได้แก่ อวนด้าย ซึ่งตาอวนใหญ่เล็กตามขนาดของตัวปลาแต่ละชนิดที่โตเต็มวัย มีภูมิปัญญาการทำเหมืองกุ้ง การหน่วงปู คุดยูด้วยตะขอไม้ การหาหอยสังข์ขวานด้วยกะลา การพึ่งเสียงปลา การดูทิศทางลม และกระแสน้ำ และมีความเชื่อ เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีประมงพื้นบ้าน รุนปู่ย่า ตายาย จะเป็นยุคแห่งความอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขึ้นเพื่อดำรงชีวิตประจำวันเท่านั้น ยังไม่มีการประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งมีการประกอบอาชีพ ได้แก่ การหาปลา ทอดแห ทงเบ็ด จับกุ้ง หาหอย หาปู ยกยอ มีการใช้เครื่องมือง่าย ๆ ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นใช้เองในครัวเรือน เช่น อวนปลา อวนล่อ อวนกุ้ง ลอบ แห ยกยอ ส่วนใหญ่จะใช้อวนเป็นหลักในการประกอบอาชีพ เรือที่ใช้มีเพียงเรือแจว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือเรือแจวเดี่ยว และเรือแจวกู ซึ่งแตกต่างกันในด้านขนาดของลำเรือ ที่เรือแจวกูต้องมี 2 คน ทำให้มีขนาดของลำเรือที่ใหญ่ขึ้น 2) ยุครู้แนวปะการัง(ประมาณ พ.ศ.2525) ยังคงสืบทอดภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่าและเครื่องมือแบบปู่ย่า ตายาย แต่เพิ่มความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอวนลาก อวนล่อ ที่หาสัตว์น้ำได้อย่างไม่จำกัด ใช้ความรู้สมัยใหม่ในการกำหนดแนวปะการังเพื่อป้องกันเครื่องมือประมงไม่ให้เกิดความเสียหาย รุนพ่อแม่ เป็นรุ่นแห่งความเจริญเฟื่องฟู มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรหลากหลาย ชาวบ้านเริ่มทำมาหากินนอกจากเลี้ยงชีพและยังสามารถนำไปขายได้อีกด้วย มีการประกอบอาชีพ หาปลา ยกยอ ออกอวน จับกุ้ง หาปู หาหอย ทอดแห ซึ่งมีเครื่องมือที่เพิ่มขึ้นนอกจากจะทำขึ้นใช้เองแล้วยังมีจำหน่ายแบบสำเร็จรูปพร้อมใช้งานอีกด้วย ได้แก่ อวนปลาลัง อวนปลาอินทรี อวนปลาเกะพง อวนปู อวนปลาจวด อวนปลาทุ้ง อวนปลาเหรา ลอบปู อวนกุ้ง อวนถ่วง ไซปู ซึ่งแต่ละชนิดจะแตกต่างกันออกไป ตามขนาดของชนิดของสัตว์น้ำ และวัสดุในการทำ เช่น เอ็น ด้าย เชือก เป็นต้น มีการใช้เรือ ประเภทเรือดัด เรือหางยาว เรือแจว เรือพาย 3) ยุคทำซั้งบวชล (พ.ศ.2557 - 2565) เนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง จากการจับสัตว์น้ำแบบล้นเกินมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ทำให้คนรุ่นใหม่มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ นำภูมิปัญญา ความเชื่อ เรื่องเล่ามาผูกโยงเป็นพิธีกรรม บวชล ลอยแพ สะเคาะเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการฟื้นคืนทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช รุนลูกหลาน เป็นรุ่นแห่งการฟื้นฟู เนื่องจากปรากฏการณ์ทะเลร้าง ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งลดน้อยลง ชาวประมงหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ทะเลชายหาด ถูกทิ้งขว้าง แต่ยังคงมีชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น จับกุ้ง ทอดแห ยกยอ หาหอย หาปูดำ ปูเปี้ยว เหตุวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจากการบุกรุกทะเลของกลุ่มชาวประมงเรือใหญ่ เข้ามาใช้เครื่องมือทำลายล้างกวาดเอาสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลาไปจนหมดสิ้น จนไม่มีทรัพยากรให้ชาวประมงพื้นบ้าน ไม่สามารถออกเรือไปทะเลนอกได้ สัตว์น้ำบางชนิดหายไป เช่น ปลากดขี้ลิง ปลาเหรา เป็นต้น ทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่ล้มเลิกอาชีพประมง หันไปทำอาชีพอื่น ๆ พบเจอสิ่งปนเปื้อนในท้องทะเล อีกทั้งปัญหาของเครื่องมือประมงที่ไม่ทันสมัยอีกด้วย การบุกรุกป่าชายเลนจากกลุ่มนายทุนน้ำกุ้ง ผลพวงจากเลี้ยงกุ้งก่อให้เกิดมลพิษในลำน้ำ ขี้กุ้งทำให้น้ำเสีย สัตว์น้ำในธรรมชาติลดน้อยลง จนผู้คนส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตไป จึงกลายเป็นวิกฤตการณ์ทะเลร้าง มีภูมิปัญญาเกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมและบูรณาการความรู้ที่ภูมิรัตน์ สุธรรม ได้จัดทำการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาวิถีชุมชนและ สถานการณ์ของทรัพยากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และศึกษาแนวทางการฟื้นฟูสืบสานและต่อยอด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน การจัดการทรัพยากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอนให้เกิดความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า วิถีชุมชนรอบ อ่าวบ้านดอนในอดีตเป็นวิถีเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิถีประมงพื้นบ้าน การทำประมง ชายฝั่ง ในอดีตใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเองและไม่ทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ เน้นการ บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก สถานการณ์ทรัพยากรเริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2525 จากวิถีประมงเพื่อยังชีพมาเป็นวิถีประมง เชิงพาณิชย์ กลไกรัฐส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำนากุ้งอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2534 - 2545 รัฐบาลได้เปิดพื้นที่ สัมปทานคอกหอยในทะเลและช่วงรอยต่อ ปี พ.ศ. 2545 - 2550 รัฐบาลได้มีนโยบายแปลง สิ้นทรัพย์ทางทะเลให้เป็นธนาคารชุมชน (Sea Food Bank) ทำให้ระบบนิเวศป่าชายเลนและ ชายฝั่งทะเล เสื่อมโทรมอย่างรุนแรงถึงขั้นวิกฤติ ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนประมงพื้นบ้านที่ ขาดแคลนทรัพยากรสัตว์น้ำ ในการยังชีพ ชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมใน การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ภูมิปัญญาในการ จับสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน ภูมิปัญญาใน การจัดการทรัพยากรร่วมของท้องถิ่นแบบบูรณาการ จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเล ร่วมกับเครือข่ายภาคีพัฒนาทุกภาคส่วน ร่วมกำหนดกฎกติกาการใช้ประโยชน์ทรัพยากร อย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อุทยาน เขตพื้นที่อนุรักษ์ ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่งให้ยั่งยืน เช่น การจัดทำบ้านปลา การจัดทำซั้ง ปัก การจัดทำแนวเขตกันลม ลูกไม้อ่อน การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน หรือ “ทะเลเดินได้” เป็นต้น สำหรับแนวทางใน การฟื้นฟูสืบสาน และต่อยอดภูมิปัญญา เน้นการรณรงค์สร้าง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากร การขยายกลุ่มอนุรักษ์ฯ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในอ่าวบ้านดอน การขยาย เครือข่าย อาสาพิทักษ์ทะเล แกะไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน [2]

ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องเล่าและความเชื่อท้องถิ่น ด้านเรื่องเล่าและความเชื่อของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เรื่องเล่าเจ้านายบางดี เรื่องเล่าตาดิลา เรื่องเล่าแม่มีลายลอยแพ ความเชื่อ แม่ย่านางเรือ นอกจากเรื่องเล่าและความเชื่อเหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนที่อาศัยและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ความเชื่อของชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงทั้งสิ้น ทั้งความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลชุมชน ทะเล และความเชื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งไปในตัว ประการหนึ่งเป็นกุศโลบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย อีกมุมมองหนึ่ง จากวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเลของชุมชนประมงพื้นบ้านในถ้ำ ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษากิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางทะเล และศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรทางทะเลร่วมกัน ของชุมชนประมงพื้นบ้านในถ้ำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเลของชุมชนประมง พื้นบ้านบ้านในถ้ำมีทั้งสิ้น 7 กิจกรรมหลัก แบ่งประเภทกิจกรรมได้เป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมประเภท การจัดการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากร กิจกรรมประเภทการจัดการทุนและองค์ความรู้ และมีรูปแบบของการจัดการ ทรัพยากรทางทะเลแบบร่วมมือกัน โดยชุมชนจะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการแก้ไข จัดการด้วยตนเองก่อนจะได้รับ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น จึงทำให้ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ในการจัดการยังคงเอื้อให้ชุมชนได้มีอำนาจการจัดการทรัพยากรทางทะเลของตนอย่างเต็มที่ โดยอยู่บนพื้นฐาน ทรัพยากรและความร่วมมือกัน ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ [3]

ประเด็นที่ 3 การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรมหนึ่งตะลุง 1 เรื่อง 10 ตอน ชื่อเรื่องว่า มนต์รักขัตติ ได้แกตอน ความหลังแห่งบางดี เรือนโฉมงาม อันธพาล สู้ขอ ครอบครัวใหม่ ภาวะผู้นำ อำนาจมืด พระอาจารย์ ผู้นำคนใหม่ และคืนสุขให้บางดี โดยมีเนื้อหาวีธีชาวประมงพื้นบ้าน และ อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผสมกับศิลปะการแสดงหนึ่งตะลุงโดยใช้น้ำทะเลและ

บทกลอนเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง เป็นการแปลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดจิตตระหนักรู้ในการมีส่วนร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง โดยใช้แนวคิดการแปลงทุนทางวัฒนธรรม ดังงานวิจัยของสุนิสา เปี่ยมคุ้ม ให้ความหมายว่า “ทุนวัฒนธรรม” หมายถึง การใช้ความคิด ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ต่อยอดศิลปวัฒนธรรม ทำในส่วนของอุตสาหกรรมบันเทิง การออกแบบผลิตภัณฑ์ มาเป็นอุตสาหกรรม และในส่วนงานวิจัยงานบริการอื่น ๆ สามารถเพิ่มมูลค่าการผลิตภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นสินค้าบริการ ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ฯลฯ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างกลุ่มชุมชนให้ร่วมกันเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน เป็นการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งเกิดความยั่งยืน [4] อีกประการหนึ่ง Kadekodi ให้ความเห็นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนในชนบทต้องอาศัยชุมชนเป็น พื้นฐานสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ถือว่าเป็นวิธีการทำให้เกิดชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนและสังคมต่อไป [5] ตามที่ ทพภัทร กังแสง, สุภาพร จันทนพันธ์, ณัฐนิชา ชูเชิด และชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ ในงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา การท่องเที่ยวบ้านเกิดหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ตำบลดีหลวง อำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลา โดยพบว่า ตำบลดีหลวงมีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบต่ำ ลาดเอียงขนานกับทะเลอ่าวไทย พื้นที่ด้านทิศตะวันตกและทิศเหนือเป็นพื้นที่นา ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร จากการศึกษาทุนในชุมชน พบว่า นอกจากชุมชนจะมีทุนวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ทุนวัฒนธรรมเกี่ยวกับหลวงปู่ทวดแล้ว ชุมชนยังมีทุนที่สำคัญอีก 4 ด้าน ได้แก่ ทุนด้านมนุษย์ ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทุนด้านประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา และทุนด้านสถาบันหรือองค์กร ซึ่งเป็นทุนที่มีศักยภาพเอื้อให้เกิดนวัตกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น สำหรับการบริหารจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มการท่องเที่ยวบ้านเกิดหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด มีการบริหารจัดการในรูปแบบของกลุ่ม เป็นการบริหารจัดการที่อาศัยการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย โดยมีกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การขึ้นนำ การประสานงาน และการควบคุม สำหรับแนวทางการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้สองข้างทางตามเส้นทางท่องเที่ยว การทำป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีอาสาสมัครมัคคุเทศก์ การส่งเสริมการสร้างช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น [6]

ประเด็นที่ 4 นวัตกรรมศิลปะการแสดงออนไลน์ นวัตกรรมศิลปะการแสดง ทอกรำ ขับ ร้อง ออนไลน์ เผยแพร่ในรูปแบบนวัตกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Fanpage, YouTube, TikTok สิ่งเหล่านี้จะเป็นสื่อที่เข้าถึงชุมชนให้ดีขึ้น สำนักตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าต่อทรัพยากรชายฝั่งในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว และทันสมัยเข้ากับสภาวะปัจจุบัน ซึ่งเป็นนวัตกรรมในรูปแบบออนไลน์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ ที่ศูนย์รัฐรัตนพงศ์ปัญญา ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความสำเร็จของธุรกิจท้องถิ่นด้วยการจัดการนวัตกรรมและการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ประการแรก ความสำเร็จของธุรกิจท้องถิ่นวัดได้จากการสร้างตราสินค้าองค์การ การประเมินมูลค่ากิจการ การตระหนักถึงและปริมาณธุรกรรมทางธุรกิจ และความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน และประการที่สอง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจท้องถิ่นประกอบไปด้วยการจัดการนวัตกรรม และการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ [7] ประกอบกับการศึกษาที่น่าสนใจของ ธนภัทร โสภา และพิมพ์นภา ปัญญา มี เรื่องความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัล เป็นการนำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลโดยวิเคราะห์เอกสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งบทความ งานวิชาการ งานวิจัย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงการรู้เท่าทันเกี่ยวกับสื่อออนไลน์

ซึ่งในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการตระหนักในความเป็นพลเมืองดิจิทัลมีความสำคัญอย่างมากในยุคของการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากพลเมืองเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศไทยพลเมืองดิจิทัลมีการเสถียรสื่อสังคมออนไลน์กันอย่างมากและใช้อย่างหลากหลายสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นสื่อที่เป็นอิทธิพลอย่างมากโดยมีผลในด้านที่ดีและด้านที่เป็นความเสี่ยงต่อพลเมืองจึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสถียรสื่อออนไลน์ในส่วนของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้เหมาะสมกับสังคมไทยนั้น ต้องอาศัยการปรับตัวและรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในยุคใหม่ [8]

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1) นำไปเป็นองค์ความรู้ชุมชน สร้างฐานข้อมูลชุมชน ร่วมกับหน่วยงานราชการท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2) การยกระดับสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับส่วนราชการหรือการศึกษาให้กับนักเรียน นักศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) วิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

2) วิจัยการสร้างศิลปะการแสดงแบบบูรณาการร่วมกันทุกศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์ และทันสมัย

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง การแปลงทุนวัฒนธรรม : หนึ่งตระกูลสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง นวัตกรรมศิลปะการแสดง ทอกร รำ ขับร้อง ออนไลน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งชุมชนบางดี จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มเยาวชนศิลปินเมืองคอน

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2565

References

- [1] Sampan, S. (2008). Sichon ancient town, comprehensive cave, clean current, beautify stone beach and waterfall, rich of resources. Sichon Sampan Journal.
- [2] Sutum, P. (2021). Local Wisdom for Sustainable Resources Management at Bandon Bay in Suratthani Province, Journal of Humanities and Social Sciences, 13(2), 35-62.
- [3] Keawsatean, P. (2018). Occupational folk wisdom transferring of Ban Nikom Community, KhunThale Sub-district, Muang District, Suratthani Province, Journal of Humanities and Social Sciences, 10(2), 285-316.
- [4] Piamkum, S. (2013). Cultural dimension in developing Mon Community, Bang Kradi, Samae Dam, Bang Khunthian, Bangkok. M.A. Thesis. Mahidol University.

- [5] Kadekodi, G. K. (1992). Paradigm of sustainable development. *Development*, 3(1), 72–76.
- [6] Kongseng, H., Jantanapan, S., Chochard, N., & Sirisatidkid, C. S. (2020). Cultural tourism innovation: A case study of tourism in the birthplace of Luang Pu Thuad Yiab Nam Talay Chued, Di Luang Subdistrict, Sathing Phra District, Songkhla Province, *School of Administrative Studies Academic Journal*, 3(3), 48-64.
- [7] Rattanapongpinyo, T. (2016). Business performance success by local Thai firms applying innovation management and social media, *Academic Journal*, 36(3), 113-125.
- [8] Sopa, T., & Punyamee, P. (2021). Citizenship in a democratic society, online and digital media literacy, *Journal of Peace Periscope*, 2(1), 24-35.